

Folketingets Uddannelsesudvalg

Uddannelsesstyrelsen

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf 3392 5300
Fax 3392 5302
www.uvm.dk

Folketingets Uddannelsesudvalg

6. april 2005

Svar på spørgsmål 4 (Alm. del):

I brev af 1. marts 2005 har udvalget stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 4:

”Vil ministeren i hovedtræk redegøre for konklusionerne i PISA-undersøgelsen vedrørende Københavns Kommune og herunder redegøre for, om ministeren vil iværksætte initiativer på baggrund af undersøgelsen og i bekræftende fald oplyse hvilke?”

Svar:

Resultaterne af den særlige PISA-undersøgelse af skolerne i Københavns Kommune fremgår af rapporten ”*PISA København 2004 – Kompetencer hos elever i 9. klasse i København*”, skrevet af Niels Egelund og Beatrice Schindler Rangvid og udgivet af PISA-konsortiet og Københavns Kommune på akf-forlaget.

I rapporten fremhæves følgende centrale konklusioner:

Der er ikke væsentlig forskel på resultaterne i denne undersøgelse og resultaterne for de københavnske skoler i PISA 2000. I begge undersøgelser ligger skolerne i kommunen i gennemsnit cirka 20 point under gennemsnittet for Danmark som helhed på 497 point. Dette tal relaterer sig til OECD-skalaerne for de enkelte fagområder med et gennemsnit for alle deltagende lande på 500. Denne placering hænger ifølge rapporten blandet andet sammen med, at der er et større antal tosprogede elever end gennemsnitligt for landet som helhed.

Ses der bort fra resultaterne for de tosprogede, ligger København over det danske gennemsnit med undtagelse af matematik, hvor København ligger lidt lavere.

De tosprogede elever i København ligger i gennemsnit cirka 100 point under de danske elever. Især i naturfag ligger gennemsnittet for de tosprogede elever betydeligt lavere end for elever med dansk baggrund.

De frie skoler ligger i gennemsnit cirka 50 point højere end folkeskolerne, men der er meget stor forskel på resultaterne for de frie skoler. De skoler, der i rapporten benævnes ”danske frie skoler”, ligger meget højt, mens de ”etniske frie skoler” ligger meget lavt - i gennemsnit mellem 100 og 119 point lavere end de ”danske frie skoler”. Når der korrigeres for socioøkonomiske forhold eller alene sammenlignes med grupper af tosprogede elever, ligger de ”etniske frie skoler” imidlertid pænt.

Det siger sig selv, at uden funktionelle læsefærdigheder har de unge et meget alvorligt handicap, og derfor er der grund til især at hæfte sig ved den del af undersøgelsen.

Andelen af elever uden funktionelle læsefærdigheder var i den landsdækkende PISA 2000 undersøgelse 18 procent. I PISA København er der 24 procent - det vil sige elever med læseresultater, der ligger på eller under PISA-læseniveau 1. Der er 14 procent af de danske elever, som er uden funktionel læsefærdighed, mens der er 51 procent tosprogede elever uden funktionel læsefærdighed.

For første generations-tosprogede er procenten 55, og for anden generationsindvandrere er procenten 47. Dette resultat, at anden generationsindvandrere har bedre resultater end første generationsindvandrere, svarer ikke til den tendens, der er på landsplan i læsning i PISA 2000 og i matematik i PISA 2003.

Undersøgelsen kan på nuværende tidspunkt ikke sige noget om sammenhængen mellem koncentration af tosprogede og læsefærdigheder.

Der er meget stor forskel på skolernes gennemsnitsresultater i læsning. Der er fire skoler, som alle er ”danske frie skoler”, der ligger over landsgennemsnittet for Finland. Finland klarede sig bedst i PISA 2000. Der er 15 skoler, som ligger under landsgennemsnittet for Brasilien. Brasilien klarede sig dårligst i PISA 2000. Af disse 15 skoler er 12 folkeskoler, og 3 er ”etniske frie skoler”.

Den største skolemæssige spredning findes i naturfag.

Undersøgelsen siger intet om årsagerne til resultaterne, men en række statistiske sammenhænge giver stof til eftertanke.

I forbindelse med undersøgelsen er eleverne spurgt om trivsel og sociale relationer. Kun 6 procent af eleverne angiver, at de føler sig udenfor. 15

procent siger, at de keder sig meget, og godt 10 procent af eleverne angiver, at der i høj grad er forstyrrende støj og uro, mens knap 20 procent mener, at der i moderat grad er uro. Støj og uro er et større problem i folkeskolen end i de frie skoler, og læseresultaterne er dårligst i skolerne, hvor eleverne klager mest over uro.

Eleverne er også spurgt om deres forhold til lærerne. Der er 30 procent, som ikke synes, at de kommer godt ud af det med lærerne, og 20 procent synes, at lærerne ikke er interesserede i dem. Der er et sammenfald mellem et godt forhold til lærerne og gode læseresultater.

På samme måde er skolelederne stillet en række spørgsmål af administrativ, demografisk og holdningsmæssig karakter vedrørende elever og lærere. Ud fra besvarelsen af disse spørgsmål kan der eksempelvis nævnes følgende: Det viser sig, at der er sammenhæng mellem lave læseresultater og lave forventninger hos lærerne til eleverne, dårlige forhold mellem lærere og elever, lav værdsættelse af boglige færdigheder og stor lærerudskiftning.

Der kan ikke konstateres sammenhæng mellem brug af standardiserede tests og resultater i læsning, mens der er en positiv sammenhæng for prøver udarbejdet af lærerne og generel brug af lærervurderinger. Det fremgår ikke af rapporten, hvilken type standardiserede test der benyttes, eller på hvilke klassetrin det sker.

Desuden er der en betydelig sammenhæng mellem dårlige læseresultater og elevoplysninger om henholdsvis socialt dårlige kår, elever der forstyrrer i timerne, elevs manglende respekt for lærerne, elevfravær og mangel på opbakning fra forældre til lektielæsning.

Som en del af PISA København er der endvidere gennemført en social-økonomisk baseret analyse af skolerne med det formål at neutralisere den indflydelse, som elevernes sociale baggrund har for skolernes resultater med henblik på at finde frem til, hvilke skoler der løfter eleverne mest, og hvilke der løfter mindst. Forskerne lægger her vægt på, at metoden ikke er færdigudviklet, og at resultaterne må tages med forbehold, men de identificerer skoler, som ”løfter” eleverne godt 60 point i forhold til andre, der ”sænker” eleverne med knap 50 point i forhold til det, man kunne forvente.

Når man sammenligner de fem skoler, der ”løfter” mest, med de fem, der ”sænker” mest, er det først og fremmest efteruddannelsesindsatsen og brug af bedømmelserne i 9. klasse, der træder frem.

Angående iværksættelse af initiativer på baggrund af undersøgelsen vil jeg gerne bemærke følgende:

Først og fremmest vil jeg gerne rose Københavns Kommune for initiativet til at iværksætte en særlig PISA-undersøgelse i kommunen. Det er modigt og fremsynet af kommunen i 2003 at iværksætte sin egen undersøgelse af elevernes kundskaber og muligheder for at klare sig i fremtidens informationssamfund.

Dernæst kan jeg oplyse, at jeg ikke agter at iværksætte særlige initiativer på baggrund af undersøgelsen, der er gennemført i Københavns Kommune. Det er et kommunalt ansvar at drive folkeskole, og derfor er den konkrete opfølgning på denne undersøgelse et ansvar for Københavns Kommune.

Jeg forstår, at Københavns Kommune i kommunens Uddannelses- og Ungdomsudvalg har drøftet en række initiativer for at følge op på denne undersøgelse. Jeg ved, at udvalgets initiativer er udsendt til høring hos en række instanser i kommunen. Jeg forstår også, at kommunen er meget opmærksom på de vigtige resultater, som ministeriet allerede har lagt frem i form af et omfattende OECD-review af grundskolen fra foråret 2004, evalueringen af dansk som andetsprog og et forskningsprojektet om "De gode eksempler".

Regeringen har i regeringsgrundlaget lagt afgørende vægt på målet om at styrke fagligheden i folkeskolen. Det vil ske med en række initiativer.

Der bliver indført en obligatorisk sprogscreening af alle børn, når de starter i skolen. Formålet er at belyse børnenes sproglige udvikling med fokus på de aspekter, der især har betydning for børns læse- og staveudvikling.

Regeringen ønsker, at skolerne udtrykkeligt skal inddrage de allerede gældende trin- og slutmål for folkeskolens fag i vurderingen af den enkelte elevs udbytte af undervisningen. Ved en lovændring i 2003 indførtes bindende trin- og slutmål i folkeskolen. Det skal sikres i folkeskoleloven, at skolerne også evaluerer direkte i forhold til disse bindende mål.

Som led i evalueringen skal skolerne bruge obligatoriske test, som udsendes af undervisningsministeren. Det drejer sig om:

- Læsning i 2., 4., 6. og 8. klasse.
- Matematik i 3. og 6. klasse.
- Engelsk i 7. klasse.
- Naturfag i 8. klasse.

De obligatoriske test er til internt brug på skolerne og til skolehjemssamarbejdet. De skal ikke bruges til at rangordne skoler med.

I underretningen af hjemmet om elevens udbytte af undervisningen, herunder om kundskaber/færdigheder set i forhold til trin- og slutmål, skal der indgå en skriftlig tilbagemelding til forældrene - også om resultaterne af obligatoriske test og sprogscreeningen ved skolestart.

Hertil kommer en værktøjskasse for evaluering, der - ud over test - også indeholder andre evalueringsredskaber, som læreren kan bruge for at få et samlet billede af, hvor eleven står. For eksempel direkte tilbagemeldinger fra elev til lærer, lærerens løbende observationer og portfolio. I tilknytning til den enkelte test vil der blive udarbejdet et materiale med råd og vink til opfølgning på resultater og undervisningens videre tilrettelæggelse.

Herudover har regeringen allerede afsat cirka 500 mio. kr. til en styrkelse af naturfagene over de kommende år.

Endelig vil jeg gerne nævne, at regeringen vil styrke fagligheden i læreruddannelsen. Regeringen ønsker at styrke dansk og matematik ved en deling af linjefagene i to, således at de målrettes de yngre og de ældre klasser. Ligeledes vil naturfag i læreruddannelsen blive styrket.

I forhold til efteruddannelse vil regeringen med KL drøfte alle aspekter af den nuværende efteruddannelsesindsats. Der er brug for, at indsatsen er mere fleksibel, og at den målrettes mest muligt i forhold til de aktuelle behov i folkeskolen.

Det er mit indtryk, at Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune lægger op til, at fagudvalget i kommunen træffer en lang række beslutninger om opstramninger i kommunen. Det gælder blandt andet i forhold til nøjere at følge den enkelte elevs indlæring via et metodisk testsystem med henblik på at kunne iværksætte en særlig indsats tidligt i skoleforløbet. Det kan jeg kun bifalde.

Man er nødt til at identificere problemerne for at kunne sætte ind med den faglige støtte på det rigtige tidspunkt.

Jeg er overbevist om, at sikre læsekundskaber er hovednøglen til forbedrede skoleresultater i Danmark. Bedre skoleresultater er en af de væsentlige forudsætninger for, at vi kan klare os i en verden præget af den stigende globalisering.

Denne besvarelse fremsendes i 5 eksemplarer.

Med venlig hilsen

Bertel Haarder